



GÖTEBORGS UNIVERSITET
UTBILDNINGSVETENSKAPLIGA FAKULTETEN

Utbildningsvetenskapliga fakultetskansliet
Fredrika Lagergren Wahlin

REMISSVAR
2011-05-11 dnr VR 2011/3

1 / 4

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande från Göteborgs universitet över SOU 2010:95 ”Se, tolka och agera – allas rätt till en likvärdig utbildning”

Utbildningsdepartementet har i remiss U2010/7669/S berett Göteborgs universitet tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet ”Se, tolka och agera – allas rätt till en likvärdig utbildning” (SOU 2010:95). Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden har uppdragits av Göteborgs universitet att handlägga remissen.

Bifogat överlämnas härmed synpunkter från Göteborgs universitet. Yttrandet har tagits fram av fil.dr Marianne Lundgren, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik samt fil.dr. Anna Brodin, Lärarutbildningsnämnden.

För Göteborgs universitet



Mikael Alexandersson

dekanus, utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden

Kopia:

Rektor

Registrator

Marianne Lundgren, IPS

Anna Brodin, LUN

Yttrande över SOU 2010:95 "Se, tolka och agera - allas rätt till en likvärdig utbildning"

Inledning

Utgångspunkter för utredningens förslag är att alla barn och elever har rätt till en likvärdig utbildning samt rätt att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Förskola, skola och andra pedagogiska verksamheter har en central uppgift att fylla eftersom barn och elever vistas inom dessa verksamheter. Utredaren konstaterar att många barn och elever lever i en utsatt miljö. Det kan handla om sviktande stöd från föräldrar, asylsökande familjer, ensamkommande barn och unga, barn och elever med olika funktionshinder och kroniskt tillstånd. Heterogenitet är utmärkande för gruppen och stor osäkerhet råder kring hur målgruppen ser ut och hur stor den är. För att få förståelse och skapa en bild av helheten visar det sig att flera nivåer samspelar. Såväl den nationella som den kommunala centrala nivån har betydelse i kombination med verksamhetsnivån där mötet sker mellan lärare och elever, vilket innebär att fler aktörer än förskola och skola ska samverka. Uppdraget har varit att ge en samlad bild av arbetet med samverkan kring utsatta barn samt identifiera hinder och framgångsfaktorer i samverkansarbetet.

Utredningen framhåller att det kommunala helhetsansvaret behöver utvecklas och förtydligas. Vidare konstateras att rättsäkerheten brister inom flera områden för målgruppen. Samverkanssvårigheter finns mellan olika aktörer och på olika nivåer. Elevhälsans uppdrag och ansvar är otydligt. I lärargrundutbildningarna saknar blivande pedagoger kunskaper om och kompetens för att hantera uppdragets komplexitet. Rektorsutbildningarna är i behov av att förstärka kompetensen och innehållet inom området. Forskningen behöver utvecklas såväl inom landet som med andra länder. Sammanfattningsvis konstaterar utredningen att problem finns på alla nivåer vilket innebär att även lösningar måste lösas på alla nivåer med långsiktiga insatser för att möjliggöra en förändring.

Övergripande perspektiv

Göteborgs universitet ser positivt på att utredningen starkt lyfter fram rättighetsperspektivet till en likvärdig utbildning. Hela utredningen intar ett proaktivt perspektiv i arbetet med barn med sammansatta behov vilket vi till fullo stödjer. Göteborgs universitet delar uppfattningen att samverkan mellan förskolan, skolan och annan pedagogisk verksamhet behöver förstärkas. Om förslagen genomförs kan detta generera positiva effekter även för andra barn och elever än de som utredningen primärt uppmärksammar.

En allvarlig svaghet i utredningen är avsaknad av föräldrar och barns/elevs syn på problemområdet. Just bristande delaktighet är en ofta framförd kritik vad gäller utsatta individers situation inte minst i utbildningssammanhang för minderåriga. Att en statlig utredning då väljer att inte inkludera de som ytterst är berörda och vars rättigheter inte respekteras är därför extra anmärkningsvärt. Inte heller personer verksamma inom lärargrundutbildningar respektive rektorsutbildning har givits möjlighet att föra fram sina professionsperspektiv.

I utredningen framkommer (s 263) att de förslag som läggs ska ses i ljuset av kommande reformer inom utbildningssektorn där bland annat lärarlyft och kommande lärarlegitimation samt inrättande av lektorstjänster får antas stärka samarbetet mellan forskning och praktik. Denna tolkning ställer sig även Göteborgs universitet bakom men vill samtidigt poängtera vikten av mentorsutbildningar för att stärka kunskap och praktiskt arbete vilket inte utredningen lyfter fram.

Ett jämställdhetsperspektiv saknas genomgående i utredningen. Vi anser att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas med bland annat vid målgruppsbeskrivningar.

Även fristående skolors funktion och roll saknas specifikt med koppling till elevhälsan, vilket Göteborgs universitet finner anmärkningsvärt och mycket olyckligt i ett skollandskap där den fristående verksamheten får ett allt större utrymme. Det poängteras dock (s 245) att i den nya skollagen kommer fristående skolor omfattas av samma reglering som kommunala skolor. Vi menar att för att samverka med elevhälsan och andra verksamheter ska generera ett verkningsfullt arbete måste ansvariga myndigheter så som Skolinspektionen och Socialstyrelsen stärka sin tillsyn samt utarbeta såväl stöd som råd på lokal och nationell nivå.

Sammanfattande synpunkter och ställningstagande

Mot bakgrund av ovan inledning ställer sig *Göteborgs universitet* positiv till nedanstående förslag och bedömningar i utredningen Se, tolka och agera – allas rätt till en likvärdig utbildning:

- Att Högskoleverket och Skolverket tillsammans får i uppdrag att utvärdera de nya lärargrundutbildningarna med avseende på hur väl förberedda pedagoger är för de krav som barn och elever med mer komplexa stödbehov ställer (7.4.2).
- Att rektorsutbildningen följs upp och utvärderas av Skolverket med fokus på om utbildningen ger tillräckliga kunskaper om regler som styr arbetet med barn och elever med sammansatta behov, samverkanskyldigheten och sekretesslagstiftningen (7.4.2).
- Att samordningsansvaret för statliga insatser som riktas mot förskola, skola och annan pedagogisk verksamhet förläggs hos Skolverket (7.1.1).
- Att ändring och tydliggörande i hälso- och sjukvårdslagen respektive skollagen görs för att socialnämndens initiativ inte krävs för att samverkan ska ske (7.1.3).
- Att Skolverket och Skolinspektionen får ett gemensamt uppdrag att inventera behovet av förordningar, föreskrifter och allmänna råd för att tillämpningen av skollagen ska bli mer rättsäker avseende myndighetsutövning vid beslut som avser barns och elevers rätt till en likvärdig utbildning (7.2.1).
- Att ge Skolverket, Skolinspektionen och Socialstyrelsen ett gemensamt uppdrag att kartlägga och analysera huruvida tillämpningen av gällande sekretessregler utgör ett hinder, och i så fall i vilken omfattning, för samverkan mellan förskola, skola och annan pedagogisk verksamhet och socialtjänst samt hälso- och sjukvård (7.2.2).

- Att huvudmän för verksamheter enligt nya skollagen ska tillse att rutiner utarbetas och utformas på ett ändamålsenligt sätt för att underlätta barns och elevers övergångar inom och mellan skolor och skolformer (7.2.3).
- Att Skolinspektionen inom ramen för sitt tillsynsuppdrag granskar kvalitén i verksamheten avseende tydliga rutiner för och kunskaper om anmälningsplikten till socialtjänsten (7.2.4).
- Att Skolinspektionen i samarbete med Socialstyrelsen granskar hur barns och elevers rätt till utbildning tillgodose efter beslut om placering av socialtjänsten (7.2.5).
- Att översyn görs av förordningar och andra styrdokument för verksamheter som berörs av nya skollagen med avseende på eventuellt behov av klargörande av ansvar vad det gäller den samlade elevhälsan. Göteborgs universitet stödjer även bedömningen av en översyn för att klargöra behovet av såväl behandlingsansvaret för barn och ungdomar med psykiska besvär som elevhälsans samverkans- och remitteringsmöjligheter. Den medicinska delen av elevhälsans samarbete med primärvården bör även ses över (7.3.1).
- Att inrätta en delegation bestående av sektorsansvariga för att belysa värdet och effekterna av tidiga insatser ur ett tvärdisciplinärt och internationellt forskningsperspektiv samt att utifrån ett utbildningspolitiskt perspektiv formulera en gemensam kunskapssyn beträffande värdet och effekterna av tidigare insatser. Delegationens arbete bör ligga till grund för rekommendationer till beslutsfattare och verksamma inom området (7.3.2).
- Att åtgärder behövs för att stärka forskning om barn och elever i behov av särskilt stöd och i utsatta situationer. Att se över resurstilldelningen, vidta åtgärder för att stimulera ett tvärdisciplinärt synsätt och utveckla en helhetssyn samt förstärka och stimulera förutsättningarna för att bedriva varierande forskning uppfattar Göteborgs universitet som positivt. Vi stödjer även bedömningen av behovet att effektivisera kunskapsspridning av forskningsresultat samt initiering av utvecklingsarbete för att pröva innehållet i beprövad erfarenhet och framtagande av rekommenderad god praxis (7.4.1).
- Att regionala konferenser angående kunskapsläget och om praktiska tillämpningar beträffande tidiga insatser för barn i förskoleålder genomförs (7.4.3).

Göteborgs universitet är kritisk till nedanstående förslag i utredningen:

- Förslaget att genomföra stimulansbidrag för ett tidsbegränsat nationellt utvecklingsarbete i syfte att stärka samverkan bör, trots utredarens ambitioner att utvecklingsprojektet ska bedrivas som en del av det ordinarie förebyggande arbetet, utarbetas ytterligare för att projekt av likartade slag inte ska riskera avstanna efter projektidens slut. Vi anser att arbetet inte ska vara projektbundet utan professionsbundet det vill säga en del av det ordinarie uppdraget. Att förstärka och vidta åtgärder genom lagstiftning och tillsyn som ges i utredningen för övrigt, bör därför integreras i förslaget om stimulansbidraget (7.1.2).

Anna Brodin
Marianne Lundgren